

KONOPLJA – ZAKAJ JE BILA IZRINJENA Z NAŠIH NJIV?

Dr. Barbara Čeh in dr. Darja Kocjan Ačko,
Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije in Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani

Poskus z industrijsko konopljo na IHPS; levo spredaj sorta USO 31, desno zadaj sorta Fedora 17 (Foto: B. Čeh)

Konopljo so v preteklosti pridelovali po vsem svetu zaradi njene vsestranske uporabnosti in odličnih lastnosti. Znanstveniki menijo, da je bila to prva kultivirana rastlina. 8.000 do 7.000 let pr.n.š. so že stkali prvo znano tkanino na svetu, in to prav iz konoplje, ostanke oblačil iz konoplje so našli v vikinških grobovih. Najstarejša knjiga na svetu, in sicer je bila to kitajska, je bila napisana na listih iz konoplje. Kolumb je odkril Ameriko na jadrnih in vrveh iz konoplje. Prvi Levis jeans je bil narejen s konopljo zaradi večje vzdržljivosti materiala. Konopljo so gojili Egipčani, Grki, Rimljani, Kitajci in Perzijci. Večino jader, oblek, šotorov, brisač, papirja, vrvi, preprog, barv, platen so vse do začetka 20. stoletja izdelovali iz konoplje. Semena konoplje pa so uporabljali kot vir beljakovin (vir: spletna stran zadruga Konopko in knjiga POLJŠČINE - pridelava in uporaba založbe Kmečki glas).

Pridelovanje konoplje za vlakna je v 17. stoletju prispevalo k vzponu in bogastvu italijanskih mestnih držav Benetk, Genove in San Marina, ki so pridobile monopol nad pridelovanjem konoplje in prodajo platna. V naslednjem stoletju pa so vlogo v pomorstvu prevzele Nizozemska, Francija in Anglija, zato se je konoplja selila k njim. Še v 19. stoletju je konoplja v Franciji zavzemala 100.000 ha njiv.

V začetku 20. stoletja pa so konopljin vlakna začela nadomeščati cenejša vlakna tropskih predivnic sisala, jute in manile, razširila se je prodaja industrijskih bombažnih tkanin, pri pridelavi papirja je prevladala

celuloza iz lesa, ljudje so se navdušili nad sintetičnimi materiali za oblačila.

K izrinjanju konoplje z njiv je prispevalo dejstvo, da v preteklosti niso razlikovali med industrijsko in indijsko konopljo, ki vsebuje več THC. Industrialci so izkoristili to dejstvo in zaradi svojih lastnih interesov dosegli, da so v ZDA leta 1937 prepovedali pridelavo kakršne koli konoplje, čemur so se v drugi polovici 20. stoletja pridružile še evropske države.

Dandanes je konopljo v EU dovoljeno pridelovati, a le sorte, ki imajo manj kot 0,2 % THC v zgornji tretjini rastline. Le te najdemo na evropski sortni listi.

Ker industrijska konoplja za razliko od indijske konoplje vsebuje THC (delta 9 tetrahidrokanabinol) v zanemarljivi količini, nima halucinogenega učinka. Pri industrijski konoplji so pridelek **stebila**, ki predstavljajo vir vlaken in drobirja, ter **seme**, ki predstavlja odličen vir beljakovinske hrane oziroma krme in vsebuje dragoceno olje, ki ima pozitivne učinke v človeški prehrani. Uporabna so tudi socvetja oziroma **vršički**, in sicer za čaj.

Pri indijski konoplji pa je pridelek **lepljiva smola**, ki jo izločajo dlačice stebelnih in cvetnih listov zlasti neoplojenih ženskih rastlin. Vsebuje 1-8 % THC. Na videz rastlini težko razlikujemo, ločita se na podlagi kemične analize.

Na poligonu industrijskih rastlin pri tovarni nogavic Polzela smo v letu 2016 v sodelovanju z zadrugo Ekoci Coop posejali tudi konopljo sorte USO 31 v sosevku s sončnicami. (Foto: B. Čeh)